

กลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วม: แนวทางยกระดับเศรษฐกิจชุมชน  
ตำบลท่าขุ่น อำเภothongผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

Cultural Capital Management Strategies through Participatory Approaches: A  
Guideline to Enhancing the Community Economy in Tha Khanun Subdistrict,  
Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province

นพรัตน์ ไชยชนะ<sup>1\*</sup> วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์<sup>2</sup> พจณี สุขชาวนา<sup>3</sup> วียดา พลชัย<sup>4</sup>

สุภพงษ์ สุขชาวนา<sup>5</sup> และ เสกสิทธิ์ ปักซี่<sup>6</sup>

Nobparat Chaichana,<sup>1\*</sup> Weerawat Udomsap,<sup>2</sup> Photjane Sukchaona,<sup>3</sup> Wiyada Pollachai,<sup>4</sup>

Suapong Sukchaona<sup>5</sup> and Sakesit Paksee<sup>6</sup>

Article History

Receive: December 11, 2024

Revised: April 23, 2025

Accepted: April 25, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และนำกลยุทธ์ไปประยุกต์ใช้ผ่านเทศบาลนครตาดึงย่องในการยกระดับเศรษฐกิจชุมชน พร้อมทั้งศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในตำบลท่าขุ่น กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 48 คน ประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์มอญ กะเหรี่ยง และคนไทยพื้นถิ่น ผู้นำชุมชน เยาวชน ผู้ประกอบการวัฒนธรรม และหน่วยงานภาครัฐ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ตำบลท่าขุ่นมีทุนวัฒนธรรมที่เข้มแข็งใน 4 มิติ ได้แก่ ประเพณีท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และกิจกรรมศิลปะพื้นบ้าน 2) การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ในเทศบาลนครตาดึงย่องช่วยฟื้นฟูทุนวัฒนธรรม สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ และส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง 3) กลยุทธ์ดังกล่าวส่งผลให้รายได้เฉลี่ยครัวเรือนในชุมชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ชุมชนมีความสามัคคีเพิ่มขึ้น เยาวชนมีบทบาทในการสืบต่อวัฒนธรรม และเกิดการจัดการพื้นที่สาธารณะอย่างเป็นระบบ กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับเศรษฐกิจและเสริมสร้างความยั่งยืนทางสังคมของชุมชนพหุวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ : กลยุทธ์การบริหารจัดการ; ทุนทางวัฒนธรรม; การมีส่วนร่วม; เศรษฐกิจชุมชน; การพัฒนาท้องถิ่น

<sup>1</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Science, Kanchanaburi Rajabhat University

<sup>2,5</sup> อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, Lecturer, Faculty of Humanities and Social Science, Kanchanaburi Rajabhat University

<sup>3</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, Assistant Professor, Faculty of Science and Technology, Kanchanaburi Rajabhat University

<sup>4,6</sup> อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, Lecturer, Faculty of Management Science, Kanchanaburi Rajabhat University

\*Corresponding author Email: Chimmanee@kru.ac.th



## ABSTRACT

This research aims to develop cultural capital management strategies through participatory processes of community, and apply the developed strategies via the 'Talad Nang Yong' street market festival to enhance the local economy, as well as study the economic and social impacts at Tha Khanun Subdistrict. The target group consisted of 48 key informants, including representatives of Mon, Karen, and indigenous Thai ethnic groups; community leaders; youth; cultural entrepreneurs; and local government officers. Data were collected using semi-structured interviews, participatory observation form, and focus group discussions form. The findings revealed that 1) Tha Khanun Subdistrict has strong and diverse cultural capital across four dimensions: traditional rituals, local cuisine, indigenous products, and folk arts and performances; 2) applying the strategies in the 'Talad Nang Yong' street market festival help revitalizing cultural capital, promoted creative product development, and fostered immersive cultural tourism activities that consistently attracted visitors; and 3) the strategies led to a 25% increase in average household income, enhanced community solidarity, empowered youth in cultural transmission, and promoted systematic management of public spaces. In conclusion, cultural capital management strategies through participatory approaches is a crucial mechanism for enhancing economy and fostering social sustainability of multicultural communities Concretely.

**Keywords :** Managing Strategies; Cultural Capital; Participation; Community Economy; Local Development

## บทนำ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ขับเคลื่อนการพัฒนาผ่านกระแสความทันสมัยตามแบบตะวันตก ซึ่งมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการรวมศูนย์ทรัพยากรไว้ที่เมืองใหญ่ แม้แนวทางดังกล่าวจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าในหลายด้าน แต่กลับส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายขอบ ที่มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะถิ่นที่สืบทอดกันมาช้านาน วัฒนธรรมดั้งเดิมจำนวนมากจึงค่อยๆ เลือนหายไป หรือกลายเป็นเพียงภาพประดับในเชิงพิธีกรรม ไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาอย่างจริงจัง (Lapee et al., 2018)

ในขณะเดียวกันงานวิจัยในระดับนโยบายและท้องถิ่นเริ่มชี้ให้เห็นว่าทุนวัฒนธรรมหรือ Cultural Capital คือหนึ่งในรูปแบบของทุนที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดโครงสร้างของอำนาจและโอกาสในสังคม ซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นทุนเศรษฐกิจได้ หากมีระบบการจัดการที่เหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสีเขียว และเศรษฐกิจฐานชุมชน ทุนวัฒนธรรมไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางสังคมและอัตลักษณ์ของชุมชน แต่ยังสามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างรายได้ และเสริมสร้างความเป็นธรรมทางสังคมในระดับชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม (Chaichana, 2023) ทุนวัฒนธรรมในฐานะทรัพยากรที่ฝังแน่นอยู่ในชุมชน หากได้รับการจัดการอย่างมีส่วนร่วมและมีเป้าหมายร่วมกันสามารถเปลี่ยนจากคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ไปสู่คุณค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนทางสังคมผ่านการสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ ความสามัคคีระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาระหว่างรุ่น ทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันในการสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างแท้จริง

อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อย่างชัดเจน มีกลุ่มกะเหรี่ยง มอญ และคนไทยพื้นถิ่น ดำรงชีวิตร่วมกันมาช้านาน ความหลากหลายนี้ได้ก่อให้เกิดภูมิปัญญา ประเพณี และระบบคุณค่าที่สะท้อนการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล (Srichuangchot, 2021) โดยเฉพาะในตำบลท่าขนุน ซึ่งมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดดเด่น และ จัดกิจกรรมสำคัญอย่างเทศกาลถนนตลาดนั่งยองเป็นประจำทุกปี เทศกาลนี้ไม่เพียงเป็นการเฉลิมฉลอง หากยังเป็นเวทีแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านสินค้า อาหาร และหัตถกรรมพื้นถิ่น (Tha Khanun Subdistrict Municipality, 2023) ทั้งยังส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างรายได้ให้กับชุมชน แม้เทศกาลจะสะท้อนทุนวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง แต่จากการศึกษาภาคสนามเบื้องต้นพบว่ายังขาดระบบบริหารจัดการที่ยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วม การบูรณาการ กับนโยบายท้องถิ่น และการวางแผนต่อยอดในระยะยาว ช่องว่างนี้สะท้อนว่าหากไม่มีการจัดการที่เป็นระบบ ศักยภาพทาง

เศรษฐกิจของชุมชนอาจไม่พัฒนาอย่างเต็มที่

งานวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมตำบลท่าขุ่นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และประยุกต์ใช้กลยุทธ์ดังกล่าวในการจัดเทศกาลถนนตลาดนั้งยอง พร้อมทั้งศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ โดยเฉพาะด้านรายได้ ความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนของชุมชน

#### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมตำบลท่าขุ่นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. เพื่อประยุกต์ใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมในการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนผ่านเทศกาลถนนตลาดนั้งยอง
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมต่อเศรษฐกิจและสังคมของตำบลท่าขุ่น

#### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยยกระดับเศรษฐกิจชุมชน การทบทวนวรรณกรรมครอบคลุมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดวิสาหกิจชุมชน แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน แนวคิดทุนชุมชนและทุนวัฒนธรรม และแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

##### แนวคิดทุนชุมชนและทุนวัฒนธรรม ทุนชุมชน (Community Capital)

หมายถึง ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งในรูปของทุนมนุษย์ ทุนธรรมชาติ ทุนวัฒนธรรม ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนการเงิน และทุนการเมือง ซึ่งสามารถนำมาบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Udomsap et al., 2024) โดยเฉพาะทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) ถือเป็นทุนที่มีรากฐานมาจากอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ความเชื่อ และศิลปะที่สะสมและส่งต่อในชุมชน Chaichana (2023) กล่าวว่าทุนวัฒนธรรมไม่เพียงแต่สะท้อนอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ยังสามารถแปลงเป็นมูลค่าในรูปของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยว งานเทศกาล และสินค้าพื้นถิ่น โดยต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาที่เข้าใจบริบทชุมชน และไม่ทำลายรากวัฒนธรรมดั้งเดิม ในกรณีของตำบลท่าขุ่น ซึ่งมีประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ เช่น มอญ กะเหรี่ยง และไทยท้องถิ่น ทุนวัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น ภาษา วิถีชีวิต ประเพณี และศิลปะพื้นบ้าน สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่หลากหลายได้ หากมีระบบการจัดการที่เหมาะสม

##### แนวคิดวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise)

วิสาหกิจชุมชน คือ การรวมกลุ่มของชาวบ้านที่ใช้ทุนชุมชนของตนในการผลิตหรือให้บริการ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้และความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน (Office of Community Enterprise Promotion, 2020) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ความรู้ภูมิปัญญา และการมีส่วนร่วมของสมาชิก แนวคิด Asset-Based Community Development (ABCD) ของ Burapajatan (2023) สนับสนุนว่าชุมชนควรใช้สิ่งที่มิใช่สิ่งที่มีมาแต่เป็นฐานในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการดึงทุนวัฒนธรรมมาแปลงเป็นสินค้าหรือบริการ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน

##### แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน (Community Economy)

เศรษฐกิจชุมชน คือ ระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยคนในชุมชนเอง มีเป้าหมายเพื่อการพึ่งพาตนเอง ความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Srichuangchot, 2021) แนวคิดนี้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การยกระดับเศรษฐกิจชุมชนผ่านทุนวัฒนธรรม จึงเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์การพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมท้องถิ่น เช่น เทศกาล งานฝีมือ และตลาดชุมชน กับรายได้ของครัวเรือนในพื้นที่ (Saengthong, 2024) ทั้งยังช่วยรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นไปพร้อมกัน

##### แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation)

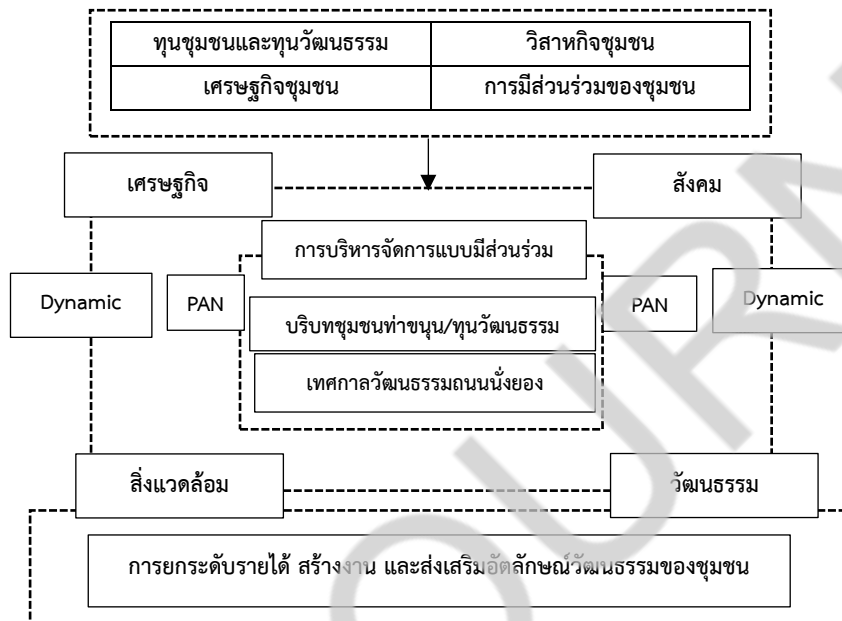
การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชน โดยสามารถแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้ข่าวสาร ไปจนถึงการมีอำนาจควบคุมอย่างแท้จริง ตามแนวคิดการมีส่วนร่วม (Chaiya et al., 2024) การพัฒนาเชิงวัฒนธรรมจึงควรส่งเสริมให้ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการหลัก ไม่ใช่เพียงผู้รับนโยบายจากภายนอก Chaichana (2024) เสนอว่า การมีส่วนร่วมที่แท้จริงควรเกิดขึ้นตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดทรัพยากร การวางแผน การดำเนินการ ไปจนถึงการติดตามและ



ประเมินผล ซึ่งกระบวนการเช่นนี้จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชน เพิ่มพลังในการขับเคลื่อน และทำให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมมีชีวิตชีวาและยั่งยืนในระยะยาว

### กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีทุนวัฒนธรรมเป็นฐานทรัพยากรสำคัญของตำบลท่าขนุน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทุนชุมชนที่หลากหลาย การนำทุนวัฒนธรรมมาบริหารจัดการจะดำเนินการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน ได้แก่ การสำรวจ ร่วมวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล ผลลัพธ์จากกระบวนการนี้ คือ การพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น เทศกาลตลาดนั้งยองสามารถนำไปสู่การยกระดับรายได้ สร้างงาน และส่งเสริมอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชน ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

### วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเปิดเผยภาพรวมการดำรงอยู่ของมนุษย์และความเป็นจริงขององค์กรภายในขอบเขตทางวิทยาศาสตร์และการจัดการ (Bentalha & Alla, 2024) การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Research) ตามหลักฐานโดยคำนึงถึงประเด็นการปฏิบัติที่เกิดขึ้นและการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่ขับเคลื่อนด้วยชุมชน (Sangaramoorthy & Kroeger, 2020) เน้นวิธีปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) (Stoecker & Falcón, 2022) รายละเอียดดังนี้

### กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ได้แก่ สมาชิกในตำบลท่าขนุน ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย ได้แก่ ชาติพันธุ์มอญ กะเหรี่ยง และชาวไทยพื้นถิ่น รวมทั้งตัวแทนจากภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีบทบาทสำคัญและมีความรู้เกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม รวมจำนวน 48 คน ได้แก่

1. ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ 6 คน คือ นักพัฒนาชุมชน, เจ้าหน้าที่เทศบาล, นักวิชาการวัฒนธรรม, ครู
2. ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ 20 คน คือ กะเหรี่ยง 10 คน, มอญ 10 คน
3. ผู้นำชุมชน 10 คน คือ กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, พระสงฆ์, ปราชญ์ท้องถิ่น
4. ตัวแทนเยาวชน 10 คน คือ เยาวชนอายุ 20-25 ปี ที่สนใจวัฒนธรรม
5. ผู้ประกอบการวัฒนธรรม 2 คน คือ ผู้ผลิตสินค้าวัฒนธรรมและบริการท่องเที่ยวในชุมชน

## เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พิจารณาจาก 3 เกณฑ์หลัก ได้แก่ (1) ความสอดคล้องกับลักษณะข้อมูลที่ต้องการศึกษา (2) ความเหมาะสมกับลักษณะของผู้ให้ข้อมูล (3) ความยืดหยุ่นในการปรับใช้ตามบริบทของชุมชนและกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเครื่องมือที่ใช้มีรายละเอียด (Sangaramoorthy & Kroeger, 2020) ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับทุนวัฒนธรรมในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ และผู้ประกอบการวัฒนธรรม
2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม เลือกใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อบันทึกพฤติกรรมและบริบทที่เกิดขึ้นจริงในสถานการณ์ตามธรรมชาติ เช่น งานประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรมอาหาร และกิจกรรมเทศกาลในพื้นที่
3. แบบบันทึกภาคสนาม ใช้บันทึกข้อมูลที่ไม่สามารถเก็บได้จากแบบสัมภาษณ์หรือแบบสังเกตทั่วไป บรรยายโดยรวมของชุมชน ลักษณะกายภาพ การแต่งกาย ภาษา หรือสัญลักษณ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
4. แบบสนทนากลุ่ม นำมาเพื่อเปิดพื้นที่ให้กลุ่มเป้าหมายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หาข้อสรุป และนำเสนอข้อเสนอนะต่อการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมของชุมชน

เครื่องมือวิจัยทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาการพัฒนาชุมชนและการจัดการวัฒนธรรม จำนวน 3 ท่าน ผ่านกระบวนการประเมินดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (Item-Objective Congruence: IOC) โดยผลการประเมินพบว่าเครื่องมือแต่ละชิ้นมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.87 ถึง 0.94 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับเหมาะสมสูง นอกจากนี้ ยังได้มีการทดลองใช้เครื่องมือในพื้นที่ ตำบลชะแล อำเภอนาทม จังหวัดน่าน ซึ่งมีความเหมาะสมทางวัฒนธรรมใกล้เคียงกับตำบลท่าซุง เพื่อปรับปรุงภาษากาถาม เทคนิคการดำเนินการ และบริบทการใช้เครื่องมือให้เหมาะสม ก่อนนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูล

## การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม 2566 ถึง 30 ธันวาคม 2567 ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลทุติยภูมิ ตั้งแต่วันที่ 3 สิงหาคม ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2566 ระยะเวลา 2 เดือน ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานการวิจัย หนังสือ และเอกสารราชการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์และทุนวัฒนธรรมในพื้นที่
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2566 ระยะเวลา 3 เดือน ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์มอญและกะเหรี่ยง จำนวน 10 คน และผู้ประกอบการวัฒนธรรมจำนวน 5 คน ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2567 ระยะเวลา 4 เดือน ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมสามารถเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมและบริบทของทุนวัฒนธรรม
4. การสนทนากลุ่ม เป็นการรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้นำชุมชน และตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมจำนวน 20 คน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การจัดการทุนวัฒนธรรม
5. การจัดเวทีชุมชน ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการวัฒนธรรม ผู้สืบทอดวัฒนธรรม เทศบาลตำบลท่าซุง และบุคลากรทางการศึกษา รวม 30 คน

## การวิเคราะห์ข้อมูล

### 1. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1.1 การจัดระเบียบข้อมูล ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และเอกสารทุติยภูมิ ถูกจำแนกเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์
- 1.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลในแต่ละหมวดได้รับการวิเคราะห์เพื่อระบุหัวข้อหลัก (Themes) และแนวโน้ม (Patterns) ที่สะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างทุนวัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชน
- 1.3 การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative Analysis) มีการเปรียบเทียบข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เช่น ตัวแทนชาติพันธุ์ ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่าง
- 1.4 การสังเคราะห์ข้อมูล (Data Synthesis) ผลการวิเคราะห์ถูกเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ การวิจัย และข้อมูลเอกสารทุติยภูมิ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการทุนวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับตำบลท่าซุง



## 2. การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและแม่นยำ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต สทนากลุ่ม และเอกสารทุติยภูมิ เพื่อลดอคติและยืนยันความสอดคล้องของข้อมูล

2.2 การตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) ผลการวิเคราะห์เบื้องต้นให้กลุ่มตัวอย่าง เช่น ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาติพันธุ์ และผู้ประกอบการวัฒนธรรม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มความน่าเชื่อถือ

2.3 การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Review) ขอสรุปจากการวิเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาชุมชนและทุนวัฒนธรรมตรวจสอบ เพื่อรับรองความถูกต้องและครอบคลุม

2.4 การบันทึกอย่างละเอียด (Audit Trail) บันทึกขั้นตอนการวิจัย การวิเคราะห์ และผลการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถตรวจสอบความถูกต้องย้อนหลังได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเชื่อมโยงวัตถุประสงค์กับวิธีวิจัย

| วัตถุประสงค์ | วิธีวิจัยที่ใช้                                                | กลุ่มเป้าหมาย                                | เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้                            | วิธีการวิเคราะห์                                   |
|--------------|----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| 1            | วิธีวิทยาทางมานุษยวิทยา                                        | ผู้นำชุมชน, ปราชญ์, ชาติพันธุ์ (20 คน)       | สัมภาษณ์เชิงลึก, สังเกต, บันทึกภาคสนาม               | Content Analysis                                   |
| 2            | การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และวิธีวิทยาทางมานุษยวิทยา | เยาวชน, กลุ่มชาติพันธุ์, วิสาหกิจ (20 คน)    | สนทนากลุ่ม, เวทีวางแผน, ถอดบทเรียน                   | Thematic Synthesis                                 |
| 3            | การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และกรณีศึกษา Case Study    | 30 ครั้วเรือน, ผู้ประกอบการ (5 คน)           | แบบบันทึกรายได้, สัมภาษณ์, สังเกตพฤติกรรม            | เปรียบเทียบรายได้อีกก่อน-หลังเทศกาล, Triangulation |
|              | การประเมินผลเชิงคุณภาพ                                         | ตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์, เยาวชน, ผู้นำ (20 คน) | การสนทนากลุ่ม, การสัมภาษณ์ผลกระทบ, ภาพสะท้อนจากชุมชน | Content + Comparative Analysis                     |

## ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมตำบลท่าขุ่นโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลท่าขุ่นเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ได้แก่ กลุ่มมอญ กะเหรี่ยง และชาวไทยพื้นถิ่น ชุมชนมีทุนวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยทุนวัฒนธรรมที่ค้นพบสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 4 หมวดหลัก ได้แก่ 1) ประเพณีและพิธีกรรม 2) ศิลปะและวัฒนธรรม 3) อาหารพื้นเมือง 4) ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มมีทุนวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อของตนเอง เช่น กลุ่มมอญมีความโดดเด่นเรื่องประเพณีสงกรานต์ กลุ่มกะเหรี่ยงมีพิธีเรียกขวัญข้าวและการทอผ้าลวดลายเรียบง่าย ส่วนคนไทยพื้นถิ่นมีประเพณีทำบุญกลางบ้าน เสี่ยงสะท้อนจากสมาชิกในชุมชนแสดงให้เห็นถึง ความภาคภูมิใจและความตั้งใจในการสืบทอดวัฒนธรรมดังกล่าว

“พิธีเรียกขวัญข้าวช่วยเตือนใจเราให้เคารพธรรมชาติ และยังทำให้เด็กๆ เข้าใจรากฐานวัฒนธรรมของเรา” (A002, Personal Communication, June 25, 2024)

“ข้าวแช่ของเรามีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ คนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวต่างชื่นชอบ เพราะทำให้เห็นวัฒนธรรมของเราอย่างใกล้ชิด” (A007, Personal Communication, June 25, 2024)

การพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรม ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับของการพัฒนา โดยสังเคราะห์กลยุทธ์ออกเป็น 3 ระดับการบริหารงาน ดังนี้

ระดับนโยบาย (ต้นน้ำ) หน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่กำหนดแนวทางและสนับสนุนทรัพยากร เช่น งบประมาณ การวางแผนเทศกาลประจำปี และการผลักดันนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ระดับปฏิบัติการ (กลางน้ำ) ชุมชนมีบทบาทหลักในการดำเนินกิจกรรม เช่น การฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่น การผลิตสินค้าพื้นเมือง การสาธิตอาหาร และการจัดการแสดงศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ผู้สูงอายุ และกลุ่มชาติพันธุ์จะมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานสนับสนุน

ระดับการขยายผล (ปลายน้ำ) การเผยแพร่และต่อยอดทุนวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมเทศกาล เช่น เทศกาลตลาดนึ่งยองที่เปิดพื้นที่ให้แต่ละชาติพันธุ์นำเสนอประเพณี อาหาร ศิลปะ และผลิตภัณฑ์ของตนเองต่อสาธารณะ รวมถึงการพัฒนาเชิงพาณิชย์และส่งเสริมการตลาดทั้งในและนอกพื้นที่

กลยุทธ์ที่เสนอมีความสอดคล้องกับทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในระดับชุมชน (ระดับกลาง) ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนกิจกรรมวัฒนธรรม เทศกาลตลาดนึ่งยองจึงเป็นกลไกสำคัญในการรวมทุนวัฒนธรรมทั้ง 4 หมวดจาก 3 ชาติพันธุ์ ให้เกิดการเรียนรู้ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมพหุวัฒนธรรม แนวทางดังกล่าวช่วยเพิ่มศักยภาพในการจัดงานเทศกาลตลาดนึ่งยองเป็นกิจกรรมสำคัญที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจชุมชน กลยุทธ์ที่เสนอในระดับ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจริง การจำแนกทุนวัฒนธรรมออกเป็นหมวด ช่วยให้สามารถออกแบบกิจกรรม และแนวทางการบริหารจัดการได้ชัดเจนและยืดหยุ่น กลยุทธ์ดังกล่าวไม่เพียงตอบโจทย์การอนุรักษ์วัฒนธรรม แต่ยังเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมตำบลท่าขนุน

| กลยุทธ์                            | รายละเอียด                                                                                                                                   | กระบวนการมีส่วนร่วม                                                                                                          | สัมภาษณ์ (เสียงสะท้อน)                                                                                                                                                                  | บทบาท/ระดับความรับผิดชอบ                                                                                       |
|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| การฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นร่วมสมัย   | ฟื้นฟูประเพณีสงกรานต์มอญ พิธีเรียกขวัญข้าว และงานทำบุญกลางบ้าน ผสมผสานการแสดงพื้นบ้านและการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์                 | - จัดเวทีประชาคมเพื่อหารือแนวทางฟื้นฟูประเพณี<br>- ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม<br>- ผู้สูงอายุถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชน | - ผู้สูงอายุกล่าวว่า "ประเพณีเรียกขวัญข้าวเริ่มหายไป อยากเห็นคนรุ่นใหม่ร่วมกันสืบทอด" (A013, personal communication, 2024, 25 June)<br>- ชุมชนสนับสนุนให้มีการจัดเทศกาลเพิ่มความน่าสนใจ | - ชุมชนชาติพันธุ์ (ผู้สูงอายุ)<br>- กลุ่มเยาวชนในท้องถิ่น<br>- หน่วยงานวัฒนธรรม (ระดับการมีส่วนร่วมระดับกลาง)  |
| การพัฒนาผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นร่วมสมัย  | สร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าทอมอญ ผ้าทอกระเหรี่ยง และเครื่องจักสาน โดยออกแบบลวดลายร่วมสมัย และใช้การตลาดผ่านงานเทศกาล "ตลาดนึ่งยอง" | - เปิดพื้นที่ให้กลุ่มผู้ประกอบการนำเสนอสินค้า<br>- จัดอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับหน่วยงานภายนอก<br>- จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน | - ชาวบ้านกล่าวว่า "ผ้าทอมือเป็นเอกลักษณ์ อยากให้เพิ่มลายใหม่ที่เข้ากับยุคสมัย" (A014, personal communication, 2024, 10 July)<br>- นักท่องเที่ยวสนใจสินค้า OTOP มากขึ้นจากเทศกาล         | - กลุ่มผู้ผลิตชาติพันธุ์<br>- วิสาหกิจชุมชน<br>- นักออกแบบภายนอก/ภาคีมหาวิทยาลัย (ระดับการมีส่วนร่วมระดับกลาง) |
| การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม  | จัดเส้นทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมแหล่งทุนวัฒนธรรม เช่น วัดประเพณี และตลาดนึ่งยอง พร้อมส่งเสริมชุมชนโฮมสเตย์ในกลุ่มชาติพันธุ์                   | - ผู้นำชุมชนร่วมออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว<br>- เยาวชนทำหน้าที่มัคคุเทศก์<br>- ชุมชนจัดกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว              | - นักท่องเที่ยวกล่าวว่า "ตลาดนึ่งยองดึงดูดใจและสะท้อนวัฒนธรรมในชุมชนได้ดี" (A015, personal communication, 2024, 5 June)<br>- ชุมชนรายงานรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 20        | - กลุ่มนำเที่ยวในชุมชน<br>- โรงเรียน/มัคคุเทศก์เยาวชน<br>- กลุ่มโฮมสเตย์ (ระดับการมีส่วนร่วมระดับกลาง)         |
| การสร้างกลไกการอนุรักษ์ทุนวัฒนธรรม | ตั้งศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมเพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับทุนวัฒนธรรมและเผยแพร่ในโรงเรียน เช่น                                                 | - จัดการเก็บข้อมูลผ่านเวทีชุมชน<br>- เยาวชนช่วยเก็บข้อมูลและจัดทำสื่อการเรียนรู้                                             | - ครูในพื้นที่กล่าวว่า "การนำทุนวัฒนธรรมมาสอนในโรงเรียนช่วยสร้างความภูมิใจให้กับเยาวชน" (A016, personal                                                                                 | - ศูนย์วัฒนธรรมชุมชน<br>- โรงเรียนในพื้นที่<br>- เยาวชน/นักเรียน (ระดับการมีส่วนร่วมระดับกลาง)                 |



ตารางที่ 2 (ต่อ)

| กลยุทธ์                          | รายละเอียด                                                                                            | กระบวนการมีส่วนร่วม                                                                                                                                                 | ข้อมูลสนับสนุน                                                                                                                                            | บทบาท/ระดับความรับผิดชอบ                                                                                       |
|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                  | การถักเครื่องจักสาน<br>การทำอาหารพื้นเมือง                                                            | - ผู้สูงอายุร่วมถ่ายทอดความรู้                                                                                                                                      | communication, 2024,<br>10 February)<br>- ผู้สูงอายุอยากถ่ายทอด<br>ความรู้สู่คนรุ่นหลัง                                                                   |                                                                                                                |
| การติดตามผลและ<br>ประเมินผลกระทบ | ตั้งกลไกติดตาม เช่น<br>แบบสำรวจความพึงพอใจ<br>เวทีชุมชนรายปี และ<br>การประชุมเพื่อปรับปรุง<br>กลยุทธ์ | - ชุมชนช่วยประเมินผล<br>กระทบในด้าน<br>เศรษฐกิจและสังคม<br>- ทุกภาคส่วนเสนอแนะ<br>การปรับปรุงกลยุทธ์<br>- ใช้ข้อมูลจาก<br>นักท่องเที่ยวและ<br>ผู้ประกอบการในพื้นที่ | - รายงานพบว่ารายได้เฉลี่ย<br>ต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น<br>ร้อยละ 20<br>- ชุมชนสะท้อนว่าความ<br>สามัคคีและความภูมิใจ<br>ในวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นอย่าง<br>เห็นได้ชัด | - คณะกรรมการชุมชน<br>- หน่วยงานภายนอก/<br>นักวิจัย<br>- กลุ่มผู้ประกอบการ<br>(ระดับการมีส่วนร่วม<br>ระดับกลาง) |

จากตารางที่ 2 พบว่า ทุนวัฒนธรรมในแต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นและหลากหลาย โดยทุนเหล่านี้มีศักยภาพในการพัฒนาสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งในแง่ของประเพณี อาหารพื้นเมือง หัตถกรรม และกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นฐานในการสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมผ่านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การพัฒนาในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khongsanthia & Nakmai (2024) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยความสำคัญของการบริหารจัดการทุนที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนและการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว การผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์และกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่นๆ ที่มีบริบททางวัฒนธรรมและทรัพยากรใกล้เคียง เพื่อพัฒนากลยุทธ์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การประยุกต์ใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมในการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนผ่านเทศกาลตลาดนั่งยอง เทศกาลตลาดนั่งยองเป็นกิจกรรมที่สำคัญในตำบลท่าขุน โดยเริ่มต้นมาจากการต้องการของชุมชนที่จะอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเทศกาลตลาดนั่งยองเป็นกิจกรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนในหลายมิติ เช่น การค้าขายแบบพื้นบ้านที่ผู้ค้าจะนั่งขายสินค้าในระดับต่ำตามพื้น (ลักษณะนั่งยอง) สอดคล้องกับวิถีชีวิตเรียบง่ายของชุมชน การจัดเทศกาลนี้จึงเป็นโอกาสที่จะนำเสนอทุนวัฒนธรรม เช่น อาหารพื้นเมือง งานหัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มอญกะเหรี่ยง และคนไทยท้องถิ่น โดยเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงานไปจนถึงการประเมินผล ดังนั้นการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ดังกล่าวในเทศกาลถนนตลาดนั่งยองถูกดำเนินการใน 3 ด้านสำคัญ ดังนี้

2.1 การฟื้นฟูและนำเสนอประเพณีดั้งเดิมให้โดดเด่น หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญของการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมคือต้องสามารถสร้างจุดเด่นที่แตกต่างและนำเสนอวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนออกมาได้อย่างชัดเจน การฟื้นฟูประเพณีดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ในตำบลท่าขุน เช่น ประเพณีการฟาดข้าว (โบพอบือ) ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงถูกพัฒนาเป็นกิจกรรมในเทศกาลตลาดนั่งยอง เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและกระตุ้นความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชุมชน ประเพณีสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในเทศกาลตลาดนั่งยอง คือ การละเล่นพื้นบ้าน ถูกนำมาผสมผสานเข้ากับเทศกาลตลาดนั่งยองผ่านกิจกรรมสาธิตและพิธีกรรมที่เปิดให้นักท่องเที่ยวและกระตุ้นความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชุมชน ประเพณีสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในเทศกาลตลาดนั่งยอง คือ การละเล่นพื้นบ้าน ถูกนำมาผสมผสานเข้ากับเทศกาลตลาดนั่งยองผ่านกิจกรรมสาธิตและพิธีกรรมที่เปิดให้นักท่องเที่ยวและกระตุ้นความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชุมชน กระบวนการทำอาหารพื้นถิ่นหรือการเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้าร่วมพิธีผูกข้อมือในฐานะแขกของชุมชน สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้เข้าร่วม ชุมชน กล่าวว่

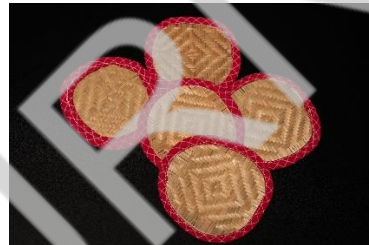
“การจัดทำบุญแบบมอญในงานเทศกาลครั้งนี้ ทำให้คนภายนอกรู้ว่าประเพณีเรามีความหมายอย่างไร หลายคนสนใจเข้ามาถาม และบางคนก็อยากมาลองอีกในปีหน้า” (A017, personal communication, 2024, 25 March)

ดังนั้นการฟื้นฟูและนำเสนอประเพณีดั้งเดิมในเทศกาลช่วยสร้างจุดเด่นที่ไม่เหมือนใคร และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสนใจวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนมากขึ้น พร้อมทั้งช่วยฟื้นฟูคุณค่าของประเพณีที่กำลังเลือนหายไป สอดคล้องกับการวิจัยของ

Sukthong et al. (2024) มุ่งเน้นการยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจของทุนวัฒนธรรมผ่านกลไกความร่วมมือในชุมชน การฟื้นฟู ประเพณีและการนำเสนอวัฒนธรรมดั้งเดิม สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะเมื่อผสาน กลไกความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ องค์กรท้องถิ่น และนักพัฒนา การจัดการทุนวัฒนธรรมในรูปแบบนี้ควรได้รับการ พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความยั่งยืน

2.2 การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการในชุมชน สินค้าและบริการในชุมชนตำบลท่าขุนมีความเชื่อมโยง อย่างลึกซึ้งกับทุนวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์และสมาชิกในชุมชน ทว่าคุณค่าเหล่านี้มักยังไม่ได้ รับการพัฒนาหรือขยายสู่ตลาดที่กว้างขึ้น การเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการในชุมชนจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยยกระดับเศรษฐกิจ ชุมชน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ทุนวัฒนธรรมกลายเป็นจุดเด่นในการสร้างรายได้ ดังนี้

2.2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในมิติการตลาด การปรับปรุงสินค้าพื้นเมือง ได้แก่ เครื่องรางของขลังของกลุ่ม ชาติพันธุ์กะเหรี่ยง (คอโซโย) ได้รับการออกแบบลวดลายที่ทันสมัยขึ้น ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่นำมาประยุกต์ เป็นพวงกุญแจ การปรับปรุงดังกล่าวเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดปัจจุบัน ขณะเดียวกันผ้าทอพื้นเมืองมอญ ถูกนำมาสร้างเป็นกระเป๋าเดินทางได้รับการพัฒนาให้ดูทันสมัยและสะดวกต่อการขนส่ง โดยเน้นการใช้วัสดุที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม



ภาพที่ 1 สินค้าวัฒนธรรม

2.2.2 การจัดพื้นที่จำหน่ายในเทศกาลตลาดนัดยอง พื้นที่เฉพาะในงานเทศกาลถูกออกแบบเพื่อแสดงสินค้า พื้นเมืองที่มีอัตลักษณ์ เช่น โชนของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง กลุ่มชาติพันธุ์มอญ และคนไทยในพื้นที่ ช่วยเพิ่มการมองเห็น ของสินค้า และสร้างจุดดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยว ดังเสียงสะท้อนจากชุมชนว่า

“เทศกาลนี้ช่วยให้สินค้าเราเข้าถึงคนได้หลากหลายกว่าเดิม บรรจุภัณฑ์ที่ปรับใหม่ช่วยเพิ่มมูลค่า และ ยอดขายเพิ่มขึ้นชัดเจน” (A018, personal communication, 2024, 25 June)

“การปรับบรรจุภัณฑ์ใหม่ช่วยให้สินค้าของเราดูน่าสนใจขึ้น และสามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น ตอนนี ้ลูกค้ายังติดต่อมาซื้อออนไลน์หลังจบเทศกาลอีกด้วย ถือว่าได้ผลดีมาก” (A019, personal communication, 2024, 15 May)

“เราได้รับคำแนะนำให้ปรับสีและลวดลายให้เหมาะสมกับความชอบของคนรุ่นใหม่ แต่ก็ยังคงความเป็นกะเหรี่ยง อยู่ ตอนนี้ขายได้เร็วกว่าเดิม และลูกค้าก็อยากสั่งเพิ่มเติมหลังจบงาน” (A020, personal communication, 2024, 6 May)

การเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการในชุมชนตำบลท่าขุนผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการจัดพื้นที่จำหน่าย ในเทศกาลตลาดนัดยอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sumethokul et al. (2024) การปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อให้ตอบโจทย์ ความต้องการของตลาดปัจจุบัน การปรับลวดลายและบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์พื้นเมือง เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้มีความสำคัญ กับการสร้างมาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการ สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของการเชื่อมโยงระหว่างทุนวัฒนธรรมและกลยุทธ์ การตลาดเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชน

2.2.3 การสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจ การสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถือเป็น หัวใจสำคัญในการเชื่อมโยงทุนวัฒนธรรมเข้ากับการยกระดับเศรษฐกิจชุมชน โดยเทศกาลตลาดนัดยองของตำบลท่าขุน ได้รับการพัฒนาให้มียุทธศาสตร์เป็นพื้นที่ที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ มอญ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง และคนไทยท้องถิ่น ผ่านกิจกรรมหลากหลายที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีชีวิต และวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด เช่น การสาธิตวิถีชีวิตและการทำอาหารพื้นเมืองในงานมีการจัดกิจกรรมสาธิตวิถีการทำอาหารพื้นเมือง เช่น ขนมมอญและอาหารกะเหรี่ยง โดยผู้สูงอายุในชุมชนเป็นผู้สอน ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ดังเสียง สะท้อนจากนักท่องเที่ยว



“ได้ลองทำขนมมอญด้วยตัวเอง ทำให้เรารู้สึกใกล้ชิดกับวัฒนธรรมที่นี่ และเข้าใจความตั้งใจของคนในชุมชน” (A021, Personal Communication, 2024, 27 September)

การสอนทอดผ้าและงานหัตถกรรม การสอนทอดผ้ากะหรี่ปั๊วะและการผลิตสินค้าหัตถกรรมโดยช่างฝีมือในชุมชน ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว และเปิดโอกาสให้เข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมเสี่ยงสะท้อนจากช่างทอดผ้า

“การได้สืบทอดการทำผ้าในงาน ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจว่าผ้าของเราใช้เวลาและความใส่ใจในการทำมากขนาดไหน เขาเห็นคุณค่ามากขึ้น” (A022, Personal Communication, 2024, 27 September)

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเทศกาลตลาดน้ำยองได้สร้างความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวและเสริมสร้างความภูมิใจให้กับคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ทำให้กิจกรรมมีความสมจริงและน่าดึงดูด ส่งผลให้เทศกาลกลายเป็นพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมและเศรษฐกิจชุมชนสอดคล้องกับการวิจัยของ Srivong et al. (2021) การสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงวัฒนธรรมกับเศรษฐกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ การพัฒนากลยุทธ์ดังกล่าวจึงควรได้รับการสนับสนุนและนำไปปรับใช้ในชุมชนอื่นๆ เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนและการอนุรักษ์วัฒนธรรมในระยะยาว



ภาพที่ 2 บรรยากาศถนนน้ำยองของผาภูมิ

3. ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมต่อเศรษฐกิจและสังคมของตำบลท่าขนุน ที่ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในเทศกาลถนนตลาดน้ำยองได้รับการประเมินผ่านข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 ครั้วเรือนที่เข้าร่วมขายสินค้าในงานเทศกาล การสนทนากลุ่มกับตัวแทนกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้นำชุมชน เยาวชน และผู้ประกอบการในพื้นที่ รวม 20 ราย รวมทั้งการสังเกตการณ์ภาคสนามในช่วง จัดงานปี 2567 และเวทีสรุปหลังการจัดงาน ที่จัดโดยเทศบาลตำบลท่าขนุน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล ในมิติด้านเศรษฐกิจ พบว่า ครั้วเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมเทศกาลถนนตลาดน้ำยอง จำนวน 30 ครั้วเรือน มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 5,200 บาท ต่อเดือน (ก่อนเทศกาล) เป็น 6,500 บาทต่อเดือน (หลังเทศกาล) หรือคิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ภายในระยะเวลา 3 เดือนหลังเทศกาล ผลลัพธ์ดังกล่าวเกิดจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าทอมือ กระเป๋าจักสาน และขนมพื้นเมือง ที่ได้รับการออกแบบใหม่ให้สอดคล้องกับตลาด และได้รับการฝึกอบรมจากเทศบาลและภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะด้านการตลาดออนไลน์และบรรจุภัณฑ์

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองบาง ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 15 คน เพื่อเป็นกลุ่มแกนกลางในการจัดกิจกรรมตลาดอย่างต่อเนื่อง มีการเก็บค่าสมัครสมาชิกเพื่อนำไปหมุนเวียนเป็นทุนกิจกรรม รวมถึงใช้ในการอบรมและประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัล ในมิติทางสังคม กลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม โดยเฉพาะเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การสาธิตทำขนมมอญและการสอนทอดผ้ากะหรี่ปั๊วะ โดยผู้สูงอายุในชุมชนทำให้เกิดการสืบทอดภูมิปัญญาอย่างเป็นรูปธรรม การมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในงานเทศกาลทำให้เกิดความร่วมมือข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ที่เด่นชัด และก่อให้เกิดเครือข่ายเศรษฐกิจวัฒนธรรมในระดับตำบล ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มีรากฐานจากทุนวัฒนธรรมอย่างแท้จริง โดยมีการสืบสานองค์ความรู้ การรวมกลุ่มอย่างเป็นระบบ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรม

| มิติ     | ผลกระทบ (Impact)                        | ผลผลิต (Output)                           | ผลลัพธ์ (Outcome)                                            | ผลลัพธ์สุดท้าย (Final Outcome)                                |
|----------|-----------------------------------------|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| เศรษฐกิจ | 1. การเติบโตทางรายได้                   | - รายได้เฉลี่ยครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 | - ผู้ประกอบการขายสินค้าเพิ่มขึ้นทั้งในงานและออนไลน์ต่อเนื่อง | - ระบบเศรษฐกิจฐานรากขยายตัว                                   |
|          | 2. ความได้เปรียบทางการแข่งขัน           | - นักท่องเที่ยวเพิ่มจากกิจกรรมวัฒนธรรม    | - นักท่องเที่ยวพำนักรานขึ้นและเกิดการกระจายรายได้ในชุมชน     | - ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน          |
|          | 3. ทรัพยากรในชุมชน                      | - ผ้าทอ ขนมหัตถกรรมพื้นเมืองมีมูลค่าเพิ่ม | - ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นถูกปรับให้เข้ากับตลาดสมัยใหม่             | - เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากทุนวัฒนธรรมชุมชน                   |
| สังคม    | 1. เสริมสร้างความภูมิใจในวัฒนธรรม       | - เยาวชนและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม       | - เยาวชนเข้าใจและภูมิใจในวัฒนธรรมของตน                       | - ชุมชนมีอัตลักษณ์เข้มแข็งสร้างพลังให้คนรุ่นใหม่              |
|          | 2. สร้างความสามัคคีในชุมชน              | - ทุกชาติพันธุ์ร่วมมือจัดงาน              | - ชุมชนเกิดความร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์                 | - เกิดความเข้มแข็งและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนพหุวัฒนธรรม      |
|          | 3. ส่งเสริมการเรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรม | - มีศูนย์เรียนรู้วัฒนธรรมในชุมชน          | - เยาวชนและนักท่องเที่ยวเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น             | - วัฒนธรรมได้รับการอนุรักษ์และสืบทอดสู่รุ่นต่อไปอย่างเป็นระบบ |

จากตารางที่ 3 กลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมที่ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในเทศบาลนครนันทาลดน้อยของส่งผลเชิงบวกต่อทั้งมิติทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนตำบลท่าขนุน โดยมีมิติทางเศรษฐกิจพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่าผ่านการออกแบบ และการตลาดดิจิทัล ในมิติทางสังคม พบว่าชุมชนมีความสามัคคีและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการมีเยาวชนเข้าร่วมและการสืบทอดองค์ความรู้ผ่านศูนย์เรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งยังเป็นต้นแบบให้พื้นที่อื่นๆ ในการพัฒนากลยุทธ์ที่เชื่อมโยงระหว่างทุนวัฒนธรรมและเศรษฐกิจชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ Banditrat et al. (2023) การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตใหม่ช่วยสร้างผลกระทบเชิงบวกทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ศักยภาพของการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมในการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชน การผสมผสานระหว่างการพัฒนาทุนวัฒนธรรมดั้งเดิม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ตลาด และการสร้างความสามัคคีในชุมชนสามารถเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะชุมชนที่มีทุนวัฒนธรรมหลากหลาย เพื่อสร้างความยั่งยืนทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

### สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ทุนวัฒนธรรมของตำบลท่าขนุนประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ประเพณี ศิลปะ อาหารพื้นเมือง และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งมีความหลากหลายตามกลุ่มชาติพันธุ์ (มอญ กะเหรี่ยง และไทยพื้นถิ่น) การจัดกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน ได้แก่ ผู้นำ ผู้สูงอายุ เยาวชน และผู้ประกอบการวัฒนธรรม ได้ร่วมกันพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมการฟื้นฟูและการถ่ายทอดองค์ความรู้ ซึ่งนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติการ และระดับขยายผล
2. การประยุกต์ใช้กลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมในเทศบาลนครนันทาลดน้อย เทศบาลนครนันทาลดน้อย เป็นเวทีที่สามารถนำกลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการแสดงวัฒนธรรม เช่น รำมอญ การสาธิตการทำอาหารพื้นเมือง และการขายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบบูธชาติพันธุ์ ช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าท้องถิ่น ทั้งในด้านการออกแบบ บรรจุภัณฑ์ และการนำเสนอ ส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นทำให้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และเสริมสร้างภาพลักษณ์ของชุมชนในฐานะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมต่อเศรษฐกิจและสังคมของตำบลท่าขนุน กลยุทธ์ที่นำมาใช้ในเทศบาลนครนันทาลดน้อยส่งผลเชิงบวกทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยด้านเศรษฐกิจพบว่ารายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 25 จากการขายผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมที่พัฒนาแล้ว ขณะที่ในด้านสังคม พบว่ามีการรวมพลังของคนต่างรุ่นและ



ต่างชาติพันธุ์ในชุมชนมากขึ้น เยาวชนเข้ามามีบทบาทในการสืบทอดภูมิปัญญา และเกิดความร่วมมือข้ามกลุ่มวัฒนธรรม ซึ่งส่งเสริมความสามัคคีและความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว

### ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นผ่านอัตลักษณ์วัฒนธรรม โดยเทศกาลถนนตลาดนั่งยองช่วยเพิ่มรายได้แก่ชุมชน ส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น ผ้าทอกระเหรี่ยงและงานจักสาน พร้อมพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตลาดออนไลน์ ทำให้ยอดขายต่อเนื่อง
2. การเสริมสร้างความสามัคคีและสืบสานวัฒนธรรม ผ่านการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ในการจัดงานสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในชุมชน เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และเกิดการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพื่อสืบสานองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่

### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

#### ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. การขยายรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่พื้นที่อื่น หน่วยงานรัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และศูนย์พัฒนาชุมชน ควรนำ กระบวนการมีส่วนร่วมที่ชุมชนตำบลท่าขนุนได้ดำเนินการไว้เป็นต้นแบบ เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการทุนวัฒนธรรมในพื้นที่อื่น โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ และการประเมินผล เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและส่งเสริมความยั่งยืนในการจัดการทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. การสนับสนุนกิจกรรมวัฒนธรรมเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมท้องถิ่นเชิงวัฒนธรรม เช่น เทศกาลตลาดนั่งยอง หรือกิจกรรมอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงในพื้นที่ทุรกันดาร โดยเน้นการเชื่อมโยงทุนวัฒนธรรมกับกิจกรรมเศรษฐกิจ เช่น การจัดแสดงวิถีชีวิตชาติพันธุ์ สาธิตอาหารพื้นบ้าน และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงส่งเสริมอัตลักษณ์ชุมชน แต่ยังเป็นช่องทางเพิ่มรายได้ กระตุ้นการท่องเที่ยว และพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างมีทิศทาง
3. การจัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชน ภาครัฐควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยจัดสรรงบประมาณในการฝึกอบรมด้านการตลาดดิจิทัล การพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ตลาด การออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายการค้าทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และต่างประเทศ ขณะเดียวกัน ภาคเอกชนควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการตลาด การให้คำปรึกษาเชิงธุรกิจ และส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการวัฒนธรรม เพื่อผลักดันชุมชนให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนวัฒนธรรม

#### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นๆ เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างในแนวทางการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรม และนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ที่ปรับใช้ได้ในระดับที่กว้างขึ้น
2. ควรมีการศึกษาในอนาคตควรเน้นวิเคราะห์ผลกระทบของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่อการเสริมสร้างอัตลักษณ์และการพัฒนาทักษะของเยาวชนในชุมชน เพื่อสนับสนุนการสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ

#### ข้อจำกัดการวิจัย

1. ข้อจำกัดด้านพื้นที่การศึกษา การวิจัยครั้งนี้เน้นเฉพาะพื้นที่ตำบลท่าขนุน อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจง ทำให้ผลการวิจัยอาจไม่สามารถนำไปใช้กับชุมชนอื่นที่มีบริบททางวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคมที่แตกต่างกันได้โดยตรง
2. ข้อจำกัดด้านการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพอาศัยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต อาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกบางส่วน โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่ไม่คุ้นเคยกับกระบวนการวิจัย หรือไม่เต็มใจเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับวิถีชีวิตและความเชื่อในวัฒนธรรมดั้งเดิม



## References

- Banditrat, C., Bodeerat, C. & Taomitr, S. (2023). Management of ethnic groups' cultural capital based on the new normal in Chiang Rai Province. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(11), 542-559. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/263807>
- Bentalha, B. & Alla, L. (2024). Revealing the subtleties: The art of qualitative studies in science and management. In *Applying qualitative research methods to management science* (pp. 1-21). IGI Global.
- Burapajatana, J. (2023). Cultural Product Development: Yok Dok Woven Textiles of Lum Poon. *Journal of Fine Arts Research and Applied Arts*, 10(1), 111-125. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/arts/article/view/266483>
- Chaichana, N. (2023). Approaches to strengthening food security in the Khmu ethnic community of Ban Bon Khao Kaeng Liang, Tha Kradan Subdistrict, Si Sawat District, Kanchanaburi Province through the BCG strategy. *Inthanin Thaksin Journal*, 18(1), 111-144. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/262159>
- Chaichana, N. (2024). The Development of a Grassroots Economy Based on Cultural Capital through BCG (Bio-Circular-Green Economy) Strategy of the Karen Ethnic Group in Ban Nong Bang, Lin Thin Subdistrict, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province. *Research Community and Social Development Journal*, 18(4), 659-677. <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2024.38>
- Chaiya, M., Chandarasorn, V., Chirinang, P. & Mankan, W. (2024). Participation and cooperation in environmental management. *SAU Journal of Social Sciences & Humanities*, 8(1), 16-28. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/saujournalssh/article/view/270044>
- Khongsanthia, C. & Nakmai, C. (2024). Development process for product upgrading of Roi Phu wild honey community enterprise group, Na Ngio Sub-district, Sang Khom District, Nong Khai Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Nakhon Phanom University*, 14(1), 185-198. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/npuj/article/view/275762>
- Lapee, A., Sitthichok, T., Rattanama, N., Kaeo-iad, K. & Jeha, P. (2018). *The development of strategies for preserving and promoting the Long-Lay tradition by local administrative organizations in the multicultural area of Mai Kaen District, Pattani Province*. Retrieved October 2024, from <http://research.culture.go.th/medias/st162.pdf>
- Office of Community Enterprise Promotion. (2020). *Annual performance report 2005*. Office of Community Enterprise Promotion. Retrieved October 2024, from <http://www.sceb.doe.go.th/>
- Saengthong, S. (2024). Local Cultural Scenario within Sustainable Development. *Humanities and Social Sciences Nakhonsawan Rajabhat University Academic Journal*, 11(1), 15-33. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/hssnsru/article/view/270244>
- Sangaramoorthy, T. & Kroeger, K. A. (2020). *Rapid ethnographic assessments: A practical approach and toolkit for collaborative community research*. Routledge.
- Srichuangchot, T. (2021). A study of ethnic music in the Tha Khanun Subdistrict Municipality, Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province. *Witthawansarn Academic Journal*, 5(3), 299-336. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/wiwitwannasan/article/view/249516>



- Srivong, P., Sopapol, N. & Lamaijeen, K. (2021). Models of participatory cultural tourism management of Thai Christian villages in the Khong Chi Moon cluster province. *Journal of MCU Peace Studies*, 9(1), 320-332. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/248152>
- Stoecker, R. & Falcón, A. (2022). *Handbook on participatory action research and community development*. Edward Elgar Publishing.
- Sukthong, C., Sukthong, A. Potisarn, W., Intawee, P., Phayakkanant, S., Nualnang, W., Samaksamarn, S. & Somban, P. (2024). Cultural capital management with a collaborative mechanism for sustainable elevation of economic value of the Kui ethnic group who herded elephants in Surin Province. *Research Community and Social Development Journal*, 18(2), 326-345. <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2024.19>
- Sumethokul, P., Sangtong, M, Phuthonpakdee, M, Theerachun, S, Yordudom, T., Pechmo, T. & Khamharnphol, R (2024). Enhancement of product value-added and tourism services for the community-based tourism network in Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Academic for Public and Private Management*, 6(3), 36-50. <https://doi.org/10.14456/jappm.2024.47>
- Tha Khanun Subdistrict Municipality. (2023). *Local development plan 2023–2027*. Retrieved January 2024, from <https://thakanun.go.th/intro/>.
- Udomsap, W., Sukchaona, P., Pollachai, W., Sukchaona, S., Paksee, S. & Chaichana, N. (2024). Guidelines for Preserving Karen Tradition of Paddy Threshing for Sustainable Community Development: A Case Study of Ban Nong Bang and Ban Thung Suea Thon communities at Thong Pha Phum District in Kanchanaburi Province. *Inthaninthaksin Journal*, 19(1), 113-139. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/269952>